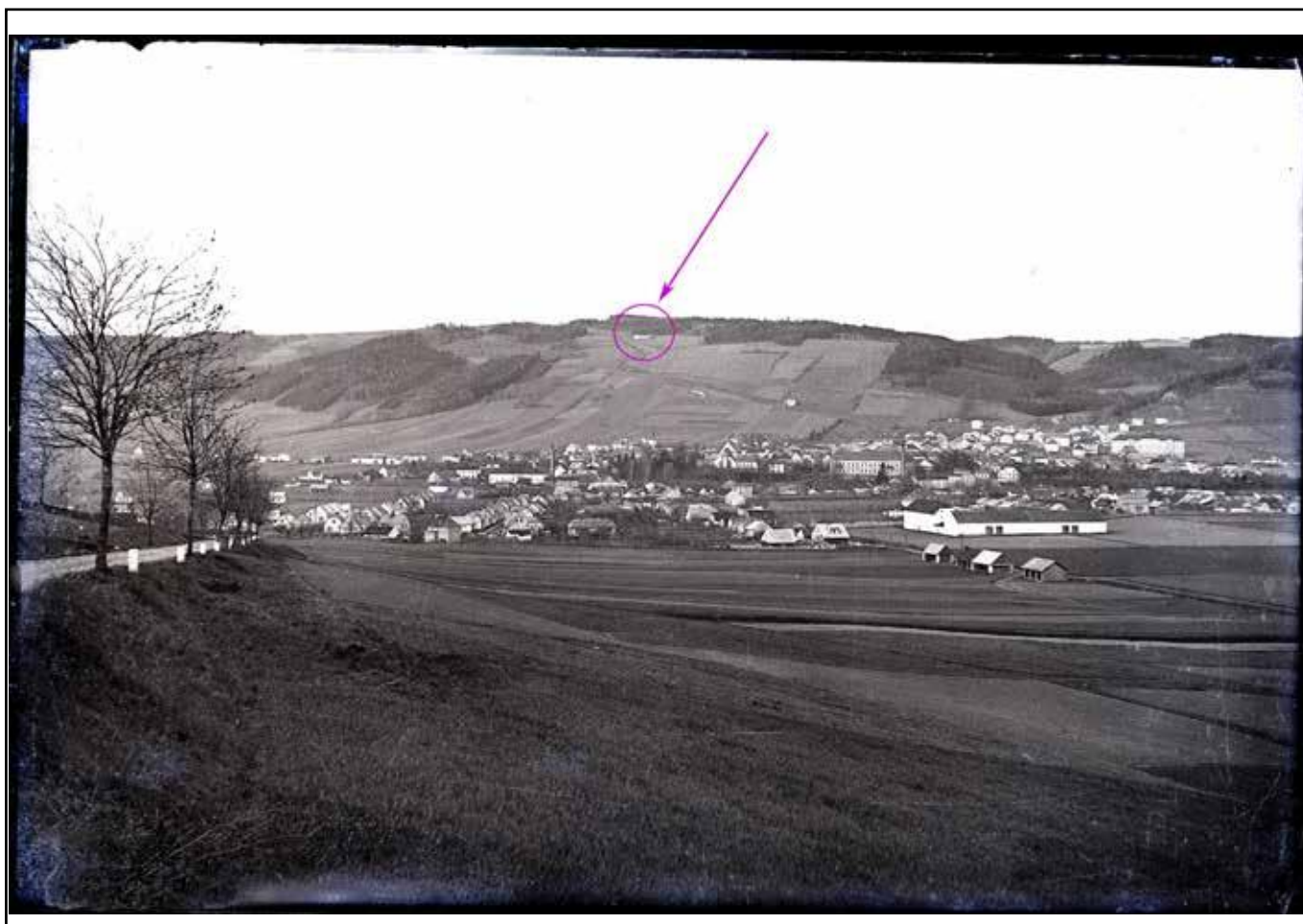

PŘÍLOHA ODERSKÉHO ZPRAVODAJE

Příběh zaniklé stavby nad Odrami v katastru obce Veselí

Ještě ve 30. letech 20. století byly pozemky nad silnicí z Oder do Veselí většinou nezalesněny, využívaly se převážně jako pole a pastviny. Při pohledu od Pohořského kopce bylo možné v pozadí - vysoko nad Odrami - spatřit siluetu stavby; zemědělské usedlosti čp. 75 (viz dobová pohlednice). Poloha této stavby na hranici katastru obce Veselí, příliš vzdálené od své domovské obce i od administrativního centra Oder, přinášela jeho obyvatelům jistou izolovanost. Někteří pamětníci se domnívali, že to v minulosti mohla být hájenka, proto jsme se rozhodli zjistit historii i skutečný účel této stavby. Výsledky našeho bádání uvádíme v následujícím článku.

Pohled na město Odry ve 30. letech 20. století od Pohoře. V pozadí uprostřed červeně označená dnes neexistující stavba nad Odrami čp. 75 v katastru obce Veselí. Archiv Muzejního spolku Rolleder, o.p.s.

Letecké snímky selské usedlosti nad Odrami, čp. 75, na hranici veselského a oderského katastru. Na levé straně pohled z roku 1949, na pravé straně z roku 1958. www.archivnimapy.cz

Spálov, Na Kocandě, po 1. světové válce. První dům na pravé straně je rodný dům Josefa Ondřeje I., čp. 67. Archiv vlastivědného spolku Spálov

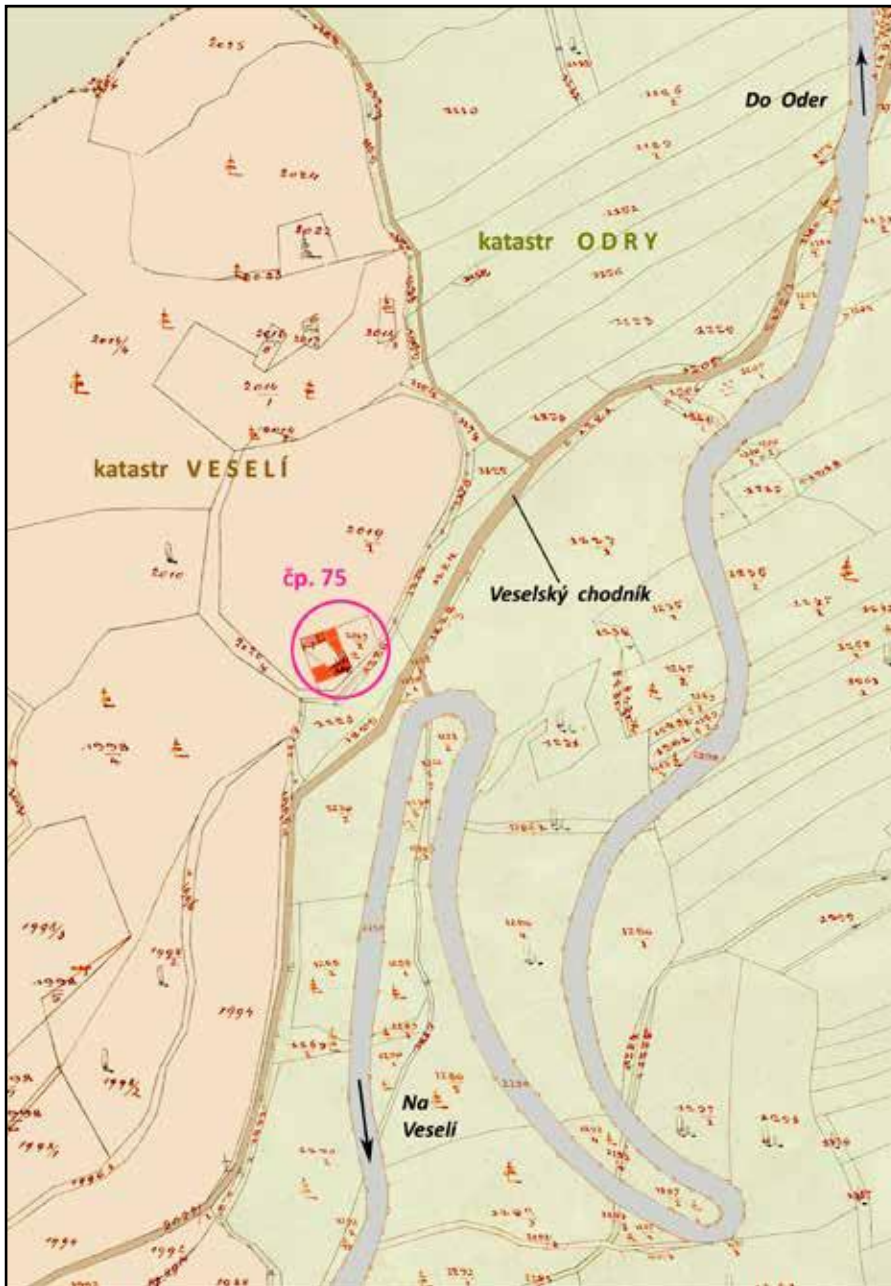
Odry, selská usedlost čp. 253. Přejížděné bydlíště Josefa Ondřeje I. a jeho manželky Anny Futschik v letech 1869 - 1870. Archiv Muzejního spolku Rolleder, o.p.s.

Náš příběh začíná v nedaleké obci Spálov, kde se 14. června roku 1812 narodila manželům¹ Andreasi Ondřejovi a Marianě, rozené Skřehotové, v domě čp. 67 dcera Theresie². Když Theresie dosáhla 27 let, narodil se jí 16. března roku 1839 nemanželský syn Josef, který obdržel příjmení Ondřej³.

Obecnou školu absolvoval ve Spálově, následova-

la příprava na povolání tesaře, pravděpodobně v Hranicích⁴. Ve 29 letech se 12. května roku 1868 oženil v oderském kostele sv. Bartoloměje s 23letou Annou Futschik (*1845), dcerou domkaře Franze Futschika z Jakubčovic nad Odrou, čp. 23. Novomanželé Ondřejovi bydleli od roku 1869 v Odrách - nejprve v zemědělské usedlosti čp. 253⁵, později v domě čp. 260⁶.

1. Soukromý tkadlec Andreas Ondřej byl dvakrát ženat. S 1. manželkou Katharinou Fardovou měl v letech 1798 - 1806 dva syny a tři dcery. S 2. manželkou Marianou Skřehotovou měl v letech 1809 - 1829 čtyři dcery a tři syny. Dcera Theresie byla v pořadí druhá nejstarší. Andreas Ondřej zemřel v 62 letech 20. března 1841 ve Spálově čp. 67.
2. Theresie Ondřej zemřela v 77 letech, 1. května roku 1889 ve Spálově čp. 117 jako svobodná nádenice.
3. Dále Josef Ondřej I. Otec Josefa Ondřeje I. není znám, v rodné matrice obce Spálov není uveden.
4. Nejblíže Spálova existoval Cech zedníků a tesařů v Hranicích (od roku 1811 do 80. let 19. století) a v blízkém Slezsku pak Cech stavitelů a tesařů v Opavě (1750 - 1874). Domníváme se, že Josef Ondřej I. získal svůj výuční list v Hranicích.
5. Dnes již neexistující selská usedlost přibližně v místě prodejny potravin na autobusovém nádraží.
6. Dnes již neexistující dům na ulici 1. Máje (název ulice v roce 1870 - Obergasse), přibližně naproti vyústění Komenského ulice.

Dobový obrázek exteriéru veselského kostela Nejsvětější Trojice z 19. století, ve kterém byli křtěni a oddávání synové a dcery rodiny Ondřej. Napravo dole je pak veselský hřbitov, kde byli pochováváni zemřelí rodiny Ondřej. Archiv Muzejního spolku Rolleder, o.p.s.

Emil, který však zemřel 16. května 1872 na plicní tuberkulózu. V tomto pro Josefa Ondřeje I. tragickém roce zemřela 1. září na zánět plic i jeho 28letá manželka Anna. Do dalšího života vstupoval 33letý Josef Ondřej I. osamocen, jen s 3letým synem Josefem. Snad proto se již 24. února roku 1873 oženil s 32letou Magdalenou, dcerou domkaře Andrease Wilsche z Veselí, čp. 13. Svatba se konala ve Veselí v lokálním kostele Nejsvětější Trojice, kde je oddával kurát Karl Wohlf. Do jednoho roku - 21. května 1874 se jim v domě čp. 13 narodila dcera Anna⁸ a v roce 1878 syn Ferdinand. Ten však ještě v tomto roce zemřel. Celá rodina (Josef Ondřej I., Magdaléna Ondřej, syn Josef Ondřej II. a dcera Anna) pak v domě bydlela až do roku 1895, kdy zde v 55 letech, 25. srpna,

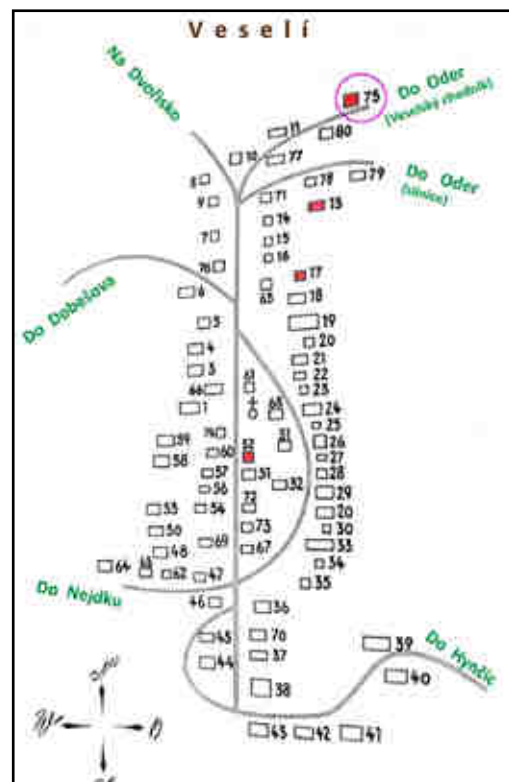
Situační mapa okolí města Oder (výřez evidenční mapy z přelomu 19. a 20. století) se zakreslenou polohou selské usedlosti čp. 75. www.archivnimapy.cz

Josef Ondřej I. byl zřejmě zaměstnán u oderského stavitele Ludvíka Wankeho jako tesařský tovaryš. Dne 5. července 1869 se manželům Ondřejovým narodil v domě čp. 253 syn Josef⁷ a 1. února roku 1872 syn

Emil, který však zemřel 16. května 1872 na plicní tuberkulózu. V tomto pro Josefa Ondřeje I. tragickém roce zemřela 1. září na zánět plic i jeho 28letá manželka Anna. Do dalšího života vstupoval 33letý Josef Ondřej I. osamocen, jen s 3letým synem Josefem. Snad proto se již 24. února roku 1873 oženil s 32letou Magdalenou, dcerou domkaře Andrease Wilsche z Veselí, čp. 13. Svatba se konala ve Veselí v lokálním kostele Nejsvětější Trojice, kde je oddával kurát Karl Wohlf. Do jednoho roku - 21. května 1874 se jim v domě čp. 13 narodila dcera Anna⁸ a v roce 1878 syn Ferdinand. Ten však ještě v tomto roce zemřel. Celá rodina (Josef Ondřej I., Magdaléna Ondřej, syn Josef Ondřej II. a dcera Anna) pak v domě bydlela až do roku 1895, kdy zde v 55 letech, 25. srpna,

7. Dále Josef Ondřej II.

8. Anna Ondřej se 16. listopadu 1896 provdala ve veselském kostele Nejsvětější Trojice za 27letého vdovce a domkaře Josefa Peprného z Bělotina čp. 147.

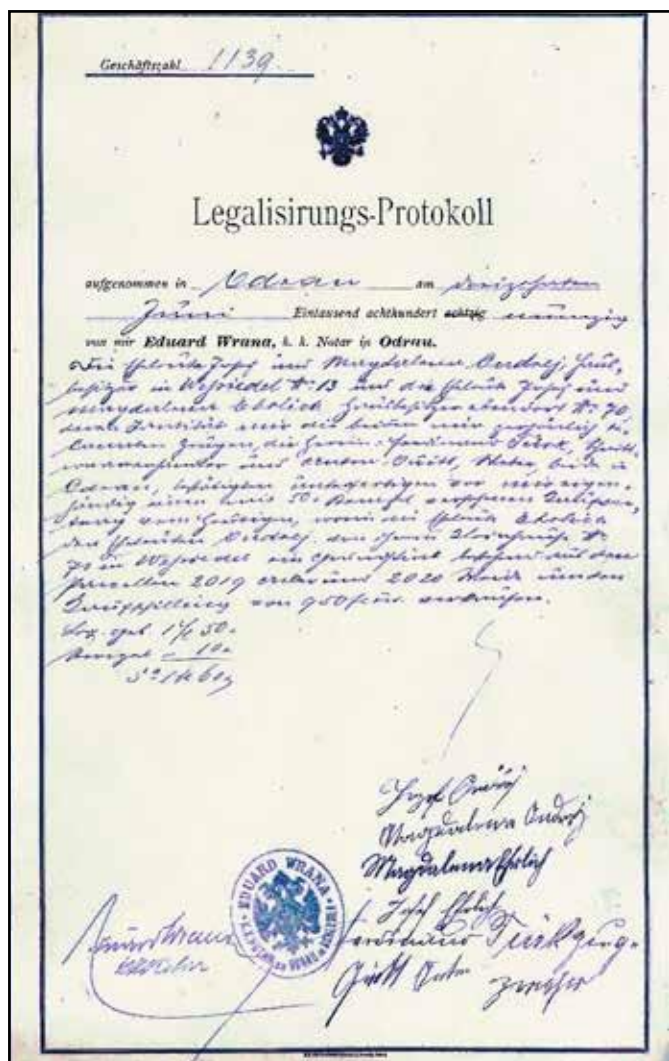

1921 Veselí. Rozdělení pozemkové parcely č. 2119 na stavební parcely č. 102 (obytný dům čp. 75), č. 104 (hospodářská budova), č. 2019/1 (orná půda) a č. 2019/2 (zahrada). Pozemková parcela č. 2020 zůstala pastvinou. Archiv KÚ Opava

1940 Veselí. Situační schéma poloh domů v obci. Červeně jsou označené domy - usedlosti v majetku rodiny Ondřej. Dům čp. 17 už neexistuje. Heimat Brief der Stadt Odrau und Umgebung

2021 Veselí. Dům čp. 13 Josefa Ondřeje I. a Magdaleny, rozené Wilsch. Dům 12. srpna roku 1921 vyhořel, byl však obnoven. www.mapy.cz

Odry 13. června 1890. Legalizační (ověřovací) protokol č. 1139 o kupu pozemků č. parc. 2019 a 2020 manželé Josefem I. a Magdalenou Ondřej za 950 Ft. od Josefa a Magdaleny Ehrlich. KÚ Opava

2021 Veselí. Dům čp. 52 Josefa Ondřeje III. a Pauliny, rozené Fadle. www.mapy.cz

zemřela na zápal plic 2. manželka Josefa Ondřeje I. Magdaléna. Situace z roku 1872 se tak opakovala, ovšem s tím rozdílem, že jeho děti již byly dospělé. Dne 10. srpna 1896 Josef Ondřej I. uzavřel v 57 letech potřeťí sňatek v kostele Nejsvětější Trojice s 37letou Rosinou Schilhab⁹, dcerou domkaře Franze Schilhaba z Veselí, čp. 17. Oddával je úřadující farář P. Franz Parák. Potom Josef Ondřej I. opustil dům čp. 13 a přestěhoval se ke své ženě Rosině do domu čp. 17. Zde se jim v roce 1897 narodil syn Franz¹⁰, v roce 1898 dcera Marie¹¹ a v roce 1901 syn Adolf¹². V domě s nimi bydlela i jeho nevlastní dcera Anna Schilhab¹³.

Josef Ondřej II. bydlel nadále, později i s rodinou, do roku 1905 v domě čp. 13. Dne 31. července roku 1894 ho s Veronikou Walzel z Louček oddal v kostele sv. Bartoloměje v Odrách kooperátor August Novak. Zde se jim potom narodily děti: Josef III.¹⁴,

9. Rosina Schilhab, provdaná Ondřej - po smrti manžela Josefa Ondřeje I. v roce 1917 odešla do Vídně III., kde zemřela 23. dubna 1941. Bydlela ve čtvrti Landstrasse na ulici Reisnerstrasse No. 50.

10. Franz Ondřej - voják náhradního praporu čs. pěšího pluku č. 15 R-U armády. Padl v Rusku 16. 9. 1917. Pohřben na vojenském hřbitově Smarczow v Rusku.

11. Marie Ondřej zemřela v 7 letech 17. prosince 1905 v domě čp. 17. Pohřbena byla na veselském hřbitově.

12. Adolf Ondřej zemřel ve 4 letech 29. prosince 1905 v domě čp. 17. Pohřben byl na veselském hřbitově.

13. Anna Schilhab (*1885 Veselí) - nemanželská dcera Rosiny Ondřej, rozené Schilhab. Po smrti I. manžela Karla Juliuse Haase odešla po roce 1916 do Vídně III - Erdberg No. 50, kde se 16. května 1922 podruhé v 36 letech provdala v kostele sv. Petra a Pavla za 45letého vlakvedoucího Ignaze Hübera. Bydleli spolu ve Vídni III na ulici Nottemdorferstrasse No. 13. Zemřela ve Vídni 9. prosince roku 1956 v 71 letech.

14. Josef Ondřej III. (*1895) se vyučil obuvníkem, v dospělosti byl známým veselským včelařem. Dne 3. února roku 1925 ho a Paulinu Fadle oddal farář P. Franz Parák v kostele Nejsvětější Trojice. Bylo to šťastné manželství, ze kterého vzešlo šest dětí: Josef (*†1925), Elfriede (*1926), Josef (*1928), Alois (*1934), Paula (*1936), Erika (*1943).

Veselí do roku 1946. Selská usedlost čp. 75 za posledních majitelů Ferdinanda a Sophie Ondřej. Archiv Muzejního spolku Rolleder, o. p. s. 2

Ferdinand (*1898) a Wilhelm¹⁵. V roce 1906 se jako čtvrté dítě narodila už v novém domově - selské usedlosti čp. 75 - dcera Stephanie.

13. června roku 1890 koupil Josef Ondřej I.¹⁶ s manželkou Magdalenou pozemky u staré cesty z Oder do Veselí na hranici veselského a oderského katastru. Jednalo se o pozemkové parcely č. 2019 (orná půda) a 2020 (pastvina). Kupní smlouva byla uzavřena s majiteli pozemků - manželi Josefem a Mag-

dalenou Ehrlich¹⁷ z Veselí čp. 70. Dne 10. srpna 1894 pak manželé Ondřejovi prodali tyto pozemky synovi Josefu Ondřejovi II.¹⁸ a jeho manželce Veronice, rozené Walzel¹⁹. Ti se rozhodli postavit zde selskou usedlost. Pozemková parcela č. 2019 byla rozdělena na parcely č. 219/1 (zahradka), č. 219/2 (orná půda) a na stavební parcely č. 102, 104.

Dne 31. července 1905 byl na pozemkové parcele č. 102 postaven Josefem Ondřejem II. obytný dům

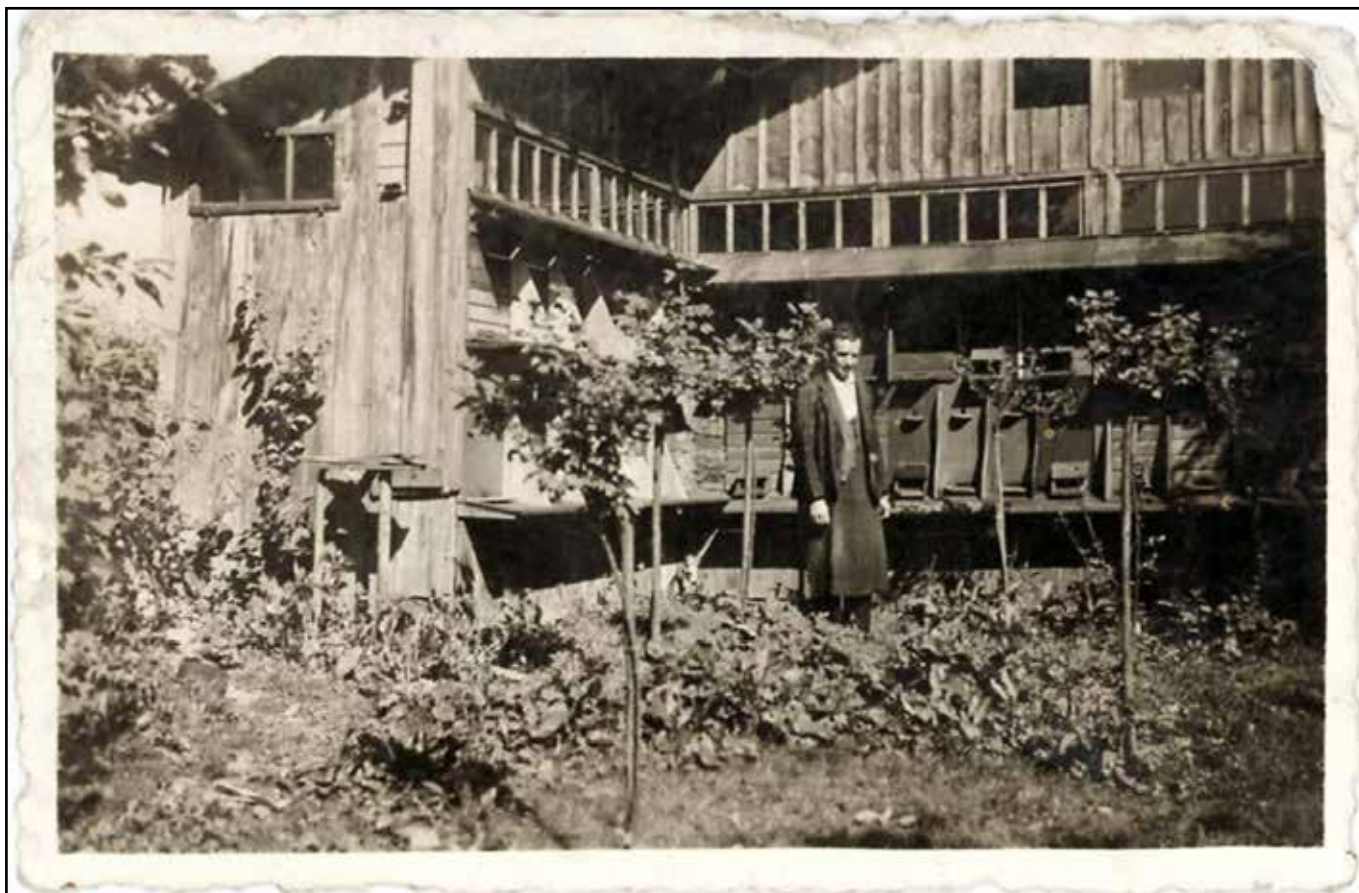
15. Wilhelm Ondřej (*1901, Veselí čp. 13), tesař, od roku 1925 v Odrách, Růžová ulice (Rossegasse) č. 5, kdy se v kostele sv. Bartoloměje oženil 17. října 1925 s Adelheid, dcerou obuvníka Aloise Kirschke z Nových Sadů čp. 20.

16. Zakladatel veselského rodu Ondřej - Josef Ondřej I. - zemřel v 78 letech (*1839 Spálov) 9. května 1917 v domě čp. 17 na sešlost věkem. Byl pohřben 12. května 1917 úřadujícím farářem Franzem Kašíkem na neznámém místě veselského hřbitova.

17. Josef Ehrlich pocházel z domu čp. 9 a Magdalena Ehrlich, rozená Frank, z domu čp. 66.

18. Josef Ondřej II. zemřel 27. května 1935 na usedlosti čp. 75 na „ochrnutí srdce“. Byl pohřben na veselském hřbitově.

19. Veronika Ondřej (*1865), rozená Walzel, zemřela 10. března 1938 na usedlosti čp. 75 na plicní TBC. Byla pohřbena na veselském hřbitově.

Veselí před 2. světovou válkou. Včelař Josef Ondřej III. před svým včelínem. Včelín stál u jeho domu čp. 52. Archiv Josefa Klézla

čp. 75 a na stavební parcele č. 104 hospodářská budova. Druhý syn Josefa Ondřeje II. Ferdinand Ondřej (*1898) se 19. září roku 1925 oženil v kostele sv. Bartoloměje v Odrách se Sophií Wesselsky (*1902) z Louček čp. 35 a se svou rodinou zůstal na selské usedlosti čp. 75. Měli spolu dvě děti: syna Ferdinanda (*1931) a dceru Hildu (*1928). Podle odstupné smlouvy z 11. prosince 1927 se Ferdinand a Sophie Ondřejovi stali majiteli usedlosti čp. 75 dne 10. března 1931 a vlastnili ji až do roku 1946²⁰.

Od roku 1946 byla selská usedlost čp. 75 ve vlastnictví Lesů ČR. Dne 2. května 1946 se zde usídlili jako nájemci manželé František²¹ a Marie²² Starobovi, kteří pocházeli z Komorní Lhoty u Fýdku-Místku.

Když se v obci Veselí ustanovil Národní výbor, zastával František Staroba funkci tajemníka a přestěhoval se i s rodinou ze samoty do domu čp. 9. Po smrti manželky se v roce 1963 odstěhoval do Prahy. Usedlost čp. 75 dalšího majitele už neměla a začala tak chátrat. Protože patřila Lesům ČR, byl její stavební materiál (krytina a d.) použitý na opravu hájenky nad Odrami a postupně byl objekt rozebrán. Ještě v 70. letech 20. století byly vidět v lese obrysy základů a jedna jablůň. V současné době si už příroda vzala celou stavbu zpět. Po sídle rodiny Ondřej ve Veselí nám však zůstal název vrcholu kopce za zaniklou usedlostí, kóta 506 m n. m. - Ondřejovka.

20. Ferdinand a Sophie Ondřejovi byli s dětmi Hilde a Ferdinandem vysídleni do Německa (zóna USA) 23. července 1946. V roce 1950 byl jejich domovem Pressath, kr. Eschnbach v Bavorsku. Ve stejný den byli vysídleni z Veselí (domy čp. 17, čp. 52) i ostatní žijící příbuzní rodiny Ondřej.

21. František Staroba se narodil 29. ledna 1881 v Bzové čp. 90 u Bojkovic.

22. Marie Starobová, roz. Bořilová, se narodila 25. října 1889 a zemřela 22. 1. 1963 v nemocnici v Novém Jičíně.

2022 - bývalá stavební parcela č. 102/104 zaniklé selské usedlosti čp. 75. V pozadí hromada suti z demolice usedlosti. Foto Emil Mateiciuc

15: 2022 - bývalá stavební parcela č. 102/104 zaniklé selské usedlosti čp. 75. Ruiny základů a zdí usedlosti. Foto Emil Mateiciuc

Poděkování: naše poděkování patří Karlu Goldovi (HVS Odry) za překlady archivních dokumentů z němčiny a Mgr. Petře Heraltové ze Soka Nový Jičín za poskytnutí kopie Legalizačního protokolu kupu pozemků pro selskou usedlost čp. 75.

Pro OZ - Vlastivědné listy zpracovali: Pavel Kašpar st., Josef Klézl, Emil Mateiciuc

Použité zdroje:

- *Obecní kronika Veselí u Oder, 1921 - 1945. Archiv obce Veselí, inv. č. 1. Soka Nový Jičín.*
- *Pozemková kniha, katastr obce Veselí, dům čp. 75, část A, B. Archiv KÚ Opava.*
- *Pozemková kniha velkostatku Odry, sig. A23_21, inv. č. 811. obec Veselí čp. 13. Soka Nový Jičín.*
- *Legalizační protokol kupní smlouvy pozemků č. 1139 pro stavbu usedlosti čp. 75. Soka Nový Jičín.*
- *Evidence obyvatel německé národnosti města Odry v letech 1800 - 1945. Archiv Muzejního spolku Rölleder, o.p.s. .*
- *Sčítací operáty obce Veselí čp. 13, čp. 17, čp. 52 a čp. 75 pro roky 1890, 1900, 1910 a 1921. Soka Opava.*
- *Sčítací operáty obce Spálov čp. 67, čp. 79 a čp. 117 pro roky 1857, 1869 a 1880. Soka Opava.*
- *Sčítací operáty obce Odry čp. 253 a čp. 260 pro rok 1880. Soka Opava.*
- *Rodné a matriky zemřelých obce Spálov, roky 1770 - 1900. ZA Olomouc.*
- *Rodné a matriky zemřelých obcí Jakubčovice n. Odrou, Veselí a města Odry, roky 1800 - 1945. ZA Opava.*
- *Oddací matriky obce Veselí a města Odry, roky 1800 - 1945. ZA Opava.*
- *Alte Heimat - „Odrauer Heimatbrief“. June 1965, s. 69 - 70.*

